

MA1101 Grunnkurs i analyse 1

Løsningsforslag Øving 11

Høst 2024

Innleveringsfrist: Mandag 11. November

Lever øvingen i øvsys. Du velger selv om du leverer på norsk eller engelsk. Ved ønske om grundig retting, spesifiser oppgaver du ønsker det på i øvsys. Det viktigste er *hvordan* du løser oppgaven, ikke selve løsningen.

1 Evaluer de bestemte integralene.

a) $\int_0^4 \frac{x^3}{\sqrt{x^2+1}} dx$

b) $\int_1^{\sqrt{e}} \frac{\sin(\pi \ln x)}{x} dx$

Løsning: Oppgave 1**a)**

$$\int_0^4 x^3 (x^2 + 1)^{-\frac{1}{2}} dx.$$

Let $u = x^2 + 1$, $x^2 = u - 1$, $du = 2x dx$.

$$\begin{aligned} \int_0^4 x^3 (x^2 + 1)^{-\frac{1}{2}} dx &= \frac{1}{2} \int_1^{17} (u - 1) u^{-\frac{1}{2}} du \\ &= \frac{1}{2} \left(\frac{2}{3} u^{\frac{3}{2}} - 2u^{\frac{1}{2}} \right) \Big|_1^{17} \\ &= \frac{17\sqrt{17} - 1}{3} - (\sqrt{17} - 1) = \frac{14\sqrt{17}}{3} + \frac{2}{3}. \end{aligned}$$

b)

$$\int_1^{\sqrt{e}} \frac{\sin(\pi \ln x)}{x} dx.$$

Let $u = \pi \ln(x)$, $du = \frac{\pi}{x} dx$.

$$\begin{aligned} \int_1^{\sqrt{e}} \frac{\sin(\pi \ln x)}{x} dx &= \frac{1}{\pi} \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sin(u) du \\ &= -\frac{1}{\pi} \cos(u) \Big|_0^{\frac{\pi}{2}} \\ &= -\frac{1}{\pi} (0 - 1) = \frac{1}{\pi}. \end{aligned}$$

2 Bruk de trigonometriske identitetene

$$\cos(2\theta) = 2\cos^2(\theta) - 1 = 1 - 2\sin^2(\theta) \quad \text{og} \quad \sin(\theta) = \cos\left(\frac{\pi}{2} - \theta\right)$$

til å evaluere følgende bestemte integral:

$$\int_0^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{1 + \cos(x)} \, dx \quad \text{og} \quad \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{1 - \sin(x)} \, dx.$$

Løsning: Oppgave 2

For det første integralet ser vi at

$$\cos(x) = \cos\left(2 \cdot \frac{x}{2}\right) = 2 \cos^2\left(\frac{x}{2}\right) - 1$$

Dermed kan vi skrive om uttrykket i rottegnet til en finere form:

$$\begin{aligned} \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{1 + \cos(x)} \, dx &= \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{2 \cos^2\left(\frac{x}{2}\right)} \, dx \\ &= \sqrt{2} \int_0^{\frac{\pi}{2}} \cos\left(\frac{x}{2}\right) \, dx \\ &= 2\sqrt{2} \sin\left(\frac{x}{2}\right) \Big|_0^{\frac{\pi}{2}} = 2. \end{aligned}$$

Det andre integralet er kanskje ikke like åpenbart hvor man skal begynne, men vi har fått et hint om en start, nemlig bruke

$$\sin(x) = \cos\left(\frac{\pi}{2} - x\right).$$

Vi får dermed at vi skal finne

$$\int_0^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{1 - \cos\left(\frac{\pi}{2} - x\right)} \, dx$$

Vi aner en substitusjon i gjære, og den naturlige kandidat er $u = \frac{\pi}{2} - x$ som gir $du = -dx$, og dermed

$$\int_0^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{1 - \cos\left(\frac{\pi}{2} - x\right)} \, dx = - \int_{-\frac{\pi}{2}}^0 \sqrt{1 - \cos(u)} \, du = \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{1 - \cos(u)} \, du.$$

Den siste likheten kommer av at $\sqrt{1 - \cos(u)}$ er en odde funksjon. Nå kan vi la oss inspirere av hva vi gjorde i første integral, og benytte oss av

$$\cos(u) = \cos\left(2 \cdot \frac{u}{2}\right) = 1 - 2 \sin^2\left(\frac{u}{2}\right)$$

og dermed

$$\int_0^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{1 - \cos(u)} \, du = \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{2 \sin^2\left(\frac{u}{2}\right)} \, du = \sqrt{2} \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sin\left(\frac{u}{2}\right) \, du$$

Vi kan enten regne ut integralet rett fra her, eller flotte oss med enda en substitusjon før vi er fornøyde. La $w = \frac{u}{2}$ og dermed $du = 2dw$: som gir

$$\begin{aligned}\sqrt{2} \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sin\left(\frac{u}{2}\right) du &= 2\sqrt{2} \int_0^{\pi/4} \sin(w) dw \\ &= 2\sqrt{2} [-\cos(w)]_0^{\pi/4} \\ &= 2\sqrt{2} \left(-\frac{\sqrt{2}}{2} + 1\right) \\ &= 2\sqrt{2} - 2\end{aligned}$$

- 3 Skisser og finn arealet av området i planet avgrenset av $2y = 4x - x^2$ og $2y + 3x = 6$.

Løsning: Oppgave 3

Sjekk [Definisjon 3.3.1](#) i boken for areal mellom grafer.

Kurvene $2y = 4x - x^2$ og $2y + 3x = 6$ kan sees som grafene til funksjonene

$$f(x) = -\frac{x^2}{2} + 2x$$

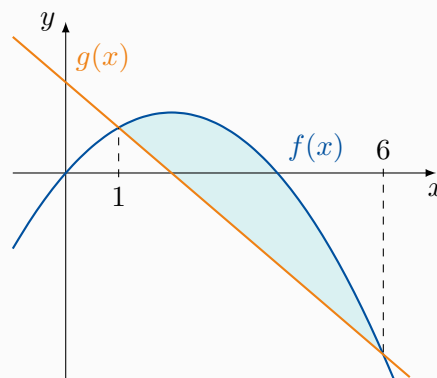
og

$$g(x) = -\frac{3}{2}x + 3.$$

Vi finner skjæringspunktene til kurvene:

$$\begin{aligned}f(x) &= g(x) \\ -\frac{x^2}{2} + 2x &= -\frac{3}{2}x + 3 \\ -x^2 + 4x &= -3x + 6 \\ 0 &= x^2 - 7x + 6 \\ 0 &= (x - 1)(x - 6)\end{aligned}$$

De skjærer hverandre altså for $x = 1$ og $x = 6$.

Vi har nå at siden $f(x) \geq g(x)$ for $x \in [1, 6]$ vil arealet være gitt ved

$$\begin{aligned} \text{Areal} &= \int_1^6 f(x) - \int_1^6 g(x) \, dx \\ &= \int_1^6 f(x) - g(x) \, dx \\ &= \int_1^6 \left(-\frac{1}{2}x^2 + 2x + \frac{3}{2}x - 3 \right) \, dx \\ &= \int_1^6 \left(-\frac{1}{2}x^2 + \frac{7}{2}x - 3 \right) \, dx \\ &= \left[-\frac{1}{6}x^3 + \frac{7}{4}x^2 - 3x \right]_1^6 \\ &= \frac{125}{12} \text{ kvadratenheter.} \end{aligned}$$

4 Evaluer de ubestemte integralene under.

a) $\int x \ln(x) \, dx$

b) $\int x e^{\sqrt{x}} \, dx$

c) $\int \frac{x}{9x^2 + 6x + 2} \, dx$

Hint c): Finn a og b slik at $\frac{x}{9x^2+6x+2} = \frac{x}{(ax+b)^2+c}$, og husk at den deriverte av $\arctan(x)$ er $\frac{1}{1+x^2}$

Løsning: Oppgave 4

a) Let $u = \ln(x)$ and $v' = x$, then $u' = \frac{1}{x}$ and $v = \frac{1}{2}x^2$ and we get

$$\int x \ln(x) \, dx = \frac{1}{2} \ln(x) x^2 - \frac{1}{2} \int x \, dx = \frac{2 \ln(x) x^2 - x^2}{4}.$$

b) Substitute $u = \sqrt{x}$, which implies $u^2 = x$. We then have that $2u \, du = dx$ which yields

$$\begin{aligned} \int x e^{\sqrt{x}} \, dx &= \int u^2 e^u (2u \, du) \\ &= 2 \int u^3 e^u \, du \end{aligned}$$

To tame this beast, we will have to use integration by parts 3 times to work down the u^3 factor until it disappears.

$$\begin{aligned} \int u^3 e^u \, du &= u^3 e^u - 3 \int u^2 e^u \, du, \\ \int u^2 e^u \, du &= u^2 e^u - 2 \int u e^u \, du, \\ \int u e^u \, du &= u e^u - \int e^u = u e^u - e^u \\ \implies 2 \int u^3 e^u \, du &= 2e^u (u^3 - 3[u^2 - 2(u - 1)]) + C \\ &= e^u (2u^3 - 6u^2 + 12u - 12) + C. \end{aligned}$$

Plugging in $u = \sqrt{x}$ into this, we get

$$\int x e^{\sqrt{x}} dx = e^{\sqrt{x}} (2x^{3/2} - 6x + 12\sqrt{x} - 12) + C$$

c)

$$\int \frac{x}{9x^2 + 6x + 2} dx = \int \frac{x}{(3x+1)^2 + 1} dx.$$

Let $u = 3x + 1$, $du = 3 dx$. Then

$$\begin{aligned} \frac{1}{9} \int \frac{u-1}{u^2+1} du &= \frac{1}{9} \int \frac{u}{u^2+1} du - \frac{1}{9} \int \frac{1}{u^2+1} du \\ &= \frac{1}{18} \ln(u^2+1) - \frac{1}{9} \arctan u + C \\ &= \frac{1}{18} \ln(9x^2+6x+2) - \frac{1}{9} \arctan(3x+1) + C. \end{aligned}$$

5) Finn de trigonometriske integralene.

a) $\int \frac{(\cos x)^5}{(\sin x)^{3/2}} dx$

b) $\int_{-3}^3 \sqrt{9-x^2} dx$

Løsning: Oppgave 5

a) Using that $\cos(x)^2 = 1 - \sin(x)^2$, we can write

$$\int \frac{(\cos x)^5}{(\sin x)^{3/2}} dx = \int \frac{(1 - \sin(x)^2)^2 \cos(x)}{(\sin x)^{3/2}} dx.$$

Now with the substitution $u = \sin(x)$, we get $du = \cos(x)dx$ and hence

$$\int \frac{(1 - \sin(x)^2)^2 \cos(x)}{(\sin x)^{3/2}} dx = \int \frac{(1 - u^2)^2}{u^{3/2}} du.$$

Expanding it out and integrating it like we usually do polynomials, we get

$$\begin{aligned} \int \frac{(1 - u^2)^2}{u^{3/2}} du &= \frac{2(3u^4 - 14u^2 - 21)}{21\sqrt{u}} + C \\ &= \frac{2(3\sin(x)^4 - 14\sin(x)^2 - 21)}{21\sqrt{\sin(x)}} + C. \end{aligned}$$

b) To solve the definite integral $\int_{-3}^3 \sqrt{9-x^2} dx$, use the substitution $x = 3\sin(\theta)$, $dx = 3\cos(\theta) d\theta$. The limits of integration change to $\theta = -\frac{\pi}{2}$ when $x = -3$ and $\theta = \frac{\pi}{2}$ when $x = 3$.

The integral becomes:

$$9 \int_{-\pi/2}^{\pi/2} \cos^2(\theta) d\theta$$

Using the trigonometric identity $\cos^2(\theta) = \frac{1+\cos(2\theta)}{2}$, the integral simplifies to:

$$\frac{9}{2} \int_{-\pi/2}^{\pi/2} (1 + \cos(2\theta)) d\theta$$

Integrating, we get:

$$\frac{9}{2} \left[\theta + \frac{\sin(2\theta)}{2} \right]_{-\pi/2}^{\pi/2} = \frac{9\pi}{2}$$

6 a) Finn Taylorrekken av grad 3 rundt punktet $x = 0$ til funksjonen f gitt ved

$$f(x) = \int_0^x e^{\sin(x)} dx.$$

b) Finn en tilnærming til $f(0,1)$ med feil mindre enn 0,001.

Løsning: Oppgave 6

a) We compute derivatives of the function as

$$f'(x) = e^{\sin(x)} \implies f'(0) = 1,$$

$$f''(x) = \cos(x)e^{\sin(x)} \implies f''(0) = 1,$$

$$f'''(x) = (\cos(x)^2 - \sin(x))e^{\sin(x)} \implies f'''(0) = 1.$$

Plugging this and $f(0) = 0$ into the third order Taylor polynomial we get

$$T_3(x) = x + \frac{x^2}{2} + \frac{x^3}{6}.$$

b) If we use the second order Taylor polynomial as our approximation, we can estimate the error using the third term. Specifically, the error is bounded by

$$|R_2(x)| = \left| \frac{f'''(c)}{3!} x^3 \right| = \left| \frac{(\cos(c)^2 - \sin(c))e^{\sin(c)}}{6} x^3 \right| \leq \frac{2}{6} 0.1^3 < 0.1^3 = 0.001$$

where $c \in (0, 0.1)$. The approximation is then

$$f(0,1) \approx 0.1 + \frac{0.1^2}{2} = 0.105.$$

7 Bestem om de uegentlige integralene konvergerer eller divergerer ved direkte utregning av grensene. Finn den eksakte verdien til grensen der den konvergerer.

a) $\int_0^\infty \frac{x}{e^x} dx.$

b) $\int_1^\infty \frac{1}{\sqrt[3]{x^2}} dx.$

c) $\int_{-1}^1 \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} dx.$

Løsning: Oppgave 7

a) Using integration by parts we get

$$\begin{aligned} \int_0^T \frac{x}{e^x} dx &= \int_0^T x (-e^{-x})' dx \\ &= [-xe^{-x}]_0^T - \int_0^T -e^{-x} dx \\ &= -Te^{-T} - (e^{-T} - e^0) \\ &= -e^{-T}(T+1) + 1. \end{aligned}$$

So $\int_0^\infty \frac{x}{e^x} dx = \lim_{T \rightarrow \infty} 1 - e^{-T}(T+1) = 1.$

b) The antiderivative of $\frac{1}{\sqrt[3]{x^2}}$ is given by $\frac{3x}{\sqrt[3]{x^2}} = 3x^{\frac{1}{3}}$. So

$$\int_1^\infty \frac{1}{\sqrt[3]{x^2}} dx = \lim_{T \rightarrow \infty} \int_1^T \frac{1}{\sqrt[3]{x^2}} dx = \lim_{T \rightarrow \infty} 3T^{\frac{1}{3}} - 1 \rightarrow \infty. \text{ I.e. the integral diverges.}$$

c) We use the substitution $x = \sin(t)$ which gives $dx = \cos(t)dt$. Then we get

$$\begin{aligned} \int_{-1}^1 \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} dx &= \lim_{T \rightarrow 1^-} \int_{-T}^T \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} dx \\ &= \lim_{T \rightarrow 1^-} \int_{\arcsin(-T)}^{\arcsin(T)} \frac{1}{\sqrt{1-\sin^2(t)}} \cos(t) dt \\ &= \lim_{T \rightarrow 1^-} \int_{\arcsin(-T)}^{\arcsin(T)} \frac{1}{\cos(t)} \cos(t) dt \\ &= \lim_{T \rightarrow 1^-} \int_{\arcsin(-T)}^{\arcsin(T)} 1 dt \\ &= \lim_{T \rightarrow 1^-} \arcsin(T) - \arcsin(-T) \\ &= \frac{\pi}{2} - \frac{-\pi}{2} \\ &= \pi. \end{aligned}$$